

Література:

1. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер // Пер. с нем.; Под ред. Ю. Н. Давыдова. – М. Прогресс, 1990. – 840 с.
2. Даль Р. Демократия и ее критика / Даль Р. – М.: РОССПЭН, 2003. – 576 с.
3. Лейпхарт А. Демократия в многосоставных обществах: сравнительное исследование / Лейпхарт А. – М.: Издательство "Аспект Пресс", 1997. – 287 с.
4. Хабермас Ю. Политические работы / Хабермас Ю. / Сост. А. В. Денежкина; пер. с нем. Б. М. Скуратова. – М.: Праксис, 2005. – 368 с.
5. Шапиро И. Демократия и гражданское общество // Полис. – 1992. – № 4. – С. 17-29.
6. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Шумпетер Й. пер. с англ. / Предисл. и общ. ред. В. С. Автономова. – М.: Экономика, 1995. – 540 с.
7. Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование общества: Сравнительное изучение цивилизаций / Ш. Эйзенштадт / Пер. с англ. – М.: Аспект-Пресс, 1999. – 416 с.

Тельник М. В., НУ "ОЮА"

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КРИЗОВОГО СТАНУ СУЧАСНОГО ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Статья посвящена рассмотрению основных проблем, связанных с кризисом политического процесса в современной Украине. Обоснован вывод об исключительно реактивном характере деятельности современной украинской правящей элиты.

The article is devoted to consideration of basic problems, related to the crisis of political process in modern Ukraine. Conclusion about exceptionally reactive character of modern Ukrainian ruling elite activity is founded.

Сьогодні політична система української національної держави опинилася в глибокій кризі, яка потребує швидких та ефективних дій для її вирішення. Основними причинами нинішньої кризи є її власна недосконалість, розбалансованість і неефективність, загальна криза національної державності, яка відмічається дослідниками в останні роки, а також цілий ряд чинників, як зовнішнього, так і внутрішнього характеру.

Розгляд загальносвітової кризи національної державності не входить до завдань цієї статті, тому основна увага буде зосеред-

жена на причинах кризового стану політичного процесу безпосередньо української національної держави, а також на її основних особливостях.

Як вже відмічалось вище, сучасна українська національна держава зазнає на собі кризові впливи, як внутрішнього так і зовнішнього характеру. Серед них: спадок розірваної при розділі "Союзу" економіки, стереотип мислення, що зберігся у багатьох, безініціативного (пасивного) виконавця чиєїсь волі в ім'я інтересів певних кланів з простою метою фізичного виживання; безмежна корумпованість всіх органів влади та правопорядку; відсутність яскравих, авторитетних, морально чистих та етично привабливих, цілеспрямованих політичних, економічних, соціальних лідерів країни на світовому, державному та регіональному рівнях; природні катаклізми та техногенні катастрофи; генетичні аномалії (виродження) та несприятлива для розвитку демографічна ситуація; виснаження та засмічення внаслідок безгосподарного, варварського та безвідповідального поводження із природними ресурсами, що використовуються та доступні в теперішній час; інформаційний хаос, неконтрольована державою та суспільством пропаганда "легких" наркотиків, насильства, задоволення тваринних інстинктів тощо [1, С. 14].

Таким чином, на становище сучасного політичного процесу України впливають наступні групи факторів:

Відсутність чіткої цілі та орієнтирів національного розвитку (немає чіткого та схваленого населенням плану можливих перетворень), стратегічних установок та, головне, суб'єкта, який здатний їх реалізувати. Немає нового українського проекту, значимого в очах світу.

Погана якість управлінської еліти та кадрів, які в загальній масі уражені тотальною корупцією та діють за логікою "тимчасовиків". Влада пасивна, безвольна та має низький ступінь легітимності, що недостатня для проведення масштабних перетворень. Україна при збереженні теперішніх умов приречена на інерційний сценарій розвитку.

Низька політична та правова культура населення, відсутність розвиненої практики самоврядування та досвіду особистої відповідальності за свою долю – засади громадянського суспільства.

Напівкримінальний, тіньовий, прихований характер економічних та політичних відносин, як масова системна та постійно відтворювана ознака.

Сировинний характер економіки країни, що закріплює Україну в не вигідному становищі в світовій системі розділення праці.

Відсутність розвинутої соціальної інфраструктури як головної бази росту та основи ефективного функціонування держави (по лінії "центр – регіони", "регіони – регіони"). Україна так и не змогла в повній мірі скористуватися своїм вигідним географічним транзитним положенням по лінії "Західна – Східна Європа".

Неможливість впливати на зовнішню ситуацію, а також нейтралізувати негативний вплив зовнішніх факторів. Відсутність авторитету України в глобальних процесах, що впливають на систему утворення нового глобального порядку.

Відсутність інвестицій для забезпечення нової хвилі модернізації та індустріалізації.

Демографічна криза.

Бідність величезної кількості громадян, а також відсутність соціальної бази економічного зростання.

Поглиблення взаємозалежності народів та держав розповсюджується на всі сфери суспільного життя. Принципово змінилося співвідношення ендогенних та екзогенних факторів розвитку окремо взятих країн, включаючи і Україну. З одного боку, розповсюджена чітка фіксація споживчого характеру включення України в глобальні процеси – наша країна лише поставлена перед фактами глобальних викликів.

Умови для виходу з кризової ситуації, що склалася, полягають у демократичному громадянському інформаційному суспільстві та правовій національній державі. В зв'язку з цим виникає нагальна потреба ефективного переведення суспільства та держави на принципово новий рівень їх конкурентоздатного розвитку в ринковому середовищі.

О. М. Майборода звертає увагу на цілий ряд винятково складних обставин, які ускладнюють формування нової ідентичності української нації. По-перше, економічна криза заблокувала формування єдиного автономного національного ринку, без чого політична нація, на відміну від нації етнічної, не може існувати. По-друге, духовна криза і розрив суспільних зв'язків руйнують всі види колективних ідентичностей, включаючи етнічну. По-третє, криза радянської ідентичності призвела до втрати психологічної впевненості людей у завтрашньому дні. По-четверте, етнічне відродження як українців, так і національних меншин, актуалізує пріоритети етногрупової ідентичності перед загальнонаціональною. І нарешті, незавершеність консолідації найбільшої спільноти – етнічних українців – вкрай негативно позначається на формуванні ядра політичної нації [2, С. 15].

Саме тому, дуже важливим є формування в української нації відчуття стабільності, довіри власній державі і прийняття та утвердження її цінностей. Цьому мають сприяти відкритий характер правління, розвиток системи освіти, підтримка вертикальних та горизонтальних політичних зв'язків населення та інші методи, що спрямовані на посилення довіри населення до влади та держави та формування в нього впевненості у майбутньому.

Перед українською державою у зв'язку з необхідністю подолання існуючої кризи розподілу матеріальних та культурних цінностей постають наступні завдання. Надзвичайно важливою є вироблення стратегії, яка, з одного боку, була би зорієнтована на структурні перебудови в економіці, а з іншого – враховувала б реальні можливості держави та населення перейти до нетрадиційних форм підтримання соціальних взаємовідносин. Необхідними елементами такої стратегії повинні стати ефективна система оподаткування, що здатна підтримувати національного товаровиробника; формування масових структур перепідготовки робітників; створення різноманітних компенсаційних механізмів (наприклад адресна соціальна допомога), що забезпечували б не стільки скорочення розриву в доходах, скільки збереження стабільності соціального статусу для певних категорій населення; всебічна підтримка малого та середнього бізнесу тощо.

Вказана ситуація поглиблюється кризою легітимності, яка виникає внаслідок неузгодженості цілей та цінностей влади з уявленнями основної частини громадян про необхідні форми та засоби політичного регулювання, нормах справедливого правління та з іншими цінностями масової свідомості [3, С. 72]. Відповідність цілей влади та масових уявлень сприяє підтримці та росту легітимності правлячих структур, а невідповідність – зниженню легітимності та дестабілізації державності. Вказана криза тісно пов'язана з тим, що Україна досі ще не винайшла той шлях розвитку, який би був підтриманий всім її населенням. Тут доцільно пригадати думку М. Грушевського, який вважав, що Україна через специфіку ментальності, безкласовий характер суспільства та відносини у групах на зразок емоційно-родинних стосунків не може скористатися жодною з уже запропонованих Сходом чи Заходом моделей державності і має винайти унікальний шлях втілення демократичної моделі суспільства [4, С. 38].

Найбільш продуктивними засобами забезпечення легітимності правлячого режиму є здатність еліти забезпечувати поступове реформування суспільства, досягати консенсусу з політичними конкурентами, утворювати різноманітні політичні коаліції, погоджувальні

комітети тощо для підтримання гарантій громадянського миру, формувати позитивний образ своїх лідерів у населення. Найбільш позитивні наслідки від проведення такої політики наступають при домінуванні в суспільстві толерантності, доброзичливості, підсвідомому перенесенні авторитету лідерів на структури та інститути влади.

Розвиток та зміцнення будь-якої держави в складних умовах сьогодення неможливі без наробітку і впровадження в сферу соціального життя єдиної консолідуючої державної ідеї, яка б визначала основні напрями соціальних перетворень на основі формування загального майбуття своїх громадян [5, С. 114].

Через це національну ідею визначають як духовну першооснову, джерело національного виховання та особистісного розвитку людини; соціально психологічний механізм інтеграції соціальних груп, етносів, конфесій, партій, рухів, рушійного соціального поступу того чи іншого етносу, його національної енергії; механізм зрівноважування та гармонізації життєдіяльності народів, що населяють певний ландшафтно-кліматичний простір і мають спільну історичну і політичну долю та орієнтації щодо майбутнього [6, С. 117].

Таким чином, можемо зробити висновок, що нинішня криза найбільш чітко оголила проблему недосконалості та розбалансованості існуючої політичної системи, неефективності значної частини державного менеджменту. Поведінка вітчизняного політичного класу має виключно реактивний характер – він лише реагує на внутрішні і зовнішні загрози і змушений "грати" за нав'язаними із-зовні сценаріями. Особисті політичні амбіції основних нинішніх політичних гравців загрожують подальшою дестабілізацією політичної ситуації та суттєвим обмеженням можливостей основних державних інституцій у виробленні механізмів подолання економічної кризи в Україні, протистоянні деструктивним зовнішнім впливам, забезпеченню національної безпеки. Сьогодні від України вимагається внутрішня громадянська, політична та економічна мобілізація, вдосконалення власного державного організму, поява у еліти стратегічного бачення майбутнього країни.

Література:

1. Волков В. В., Корнейчук В. П., Хомяк К. Д. Г. Скворода и В. Вернадский в пробуждении украинской нации. – К.: "МПІ Леся", 2007.
2. Нагорна Л. Національна ідентичність в Україні. – К.: ІПіЕНД, 2002.
3. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / За ред. Ф. М. Рудича. – К.: МАУП, 2002.
4. Грушевський М. На порозі нової України. – К.: Книга, 1991.

5. Курас І., Солдатенко В., Бевз Т. Історичні підстави української ідеї (еволюція феномена в контексті пошуків етнополітичних моделей) // Етнополітологія в Україні. Становлення. Що далі? – Збірник. – К.: ІПіЕНД, 2002. – 295 с. – С. 112-151.
6. Пірен М., Смагін І. Національна ідея – стрижнева основа інтегративної суспільної ідеології в Українській державі // Вісник УАДУ. – 1999. – № 2. – С. 117-124.

Кусляк І. С., ПНПУ ім. К. Д. Ушинського

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ "ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ": ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Основной акцент сделан на обобщение и систематизацию основных зарубежных и отечественных теоретических подходов к формированию электронного правительства. Уточнен понятийно-категориальный аппарат, который раскрывает процесс формирования и функционирования электронного правительства.

The main focus in the article is made in the generalization and systematization of main foreign and native theoretical approaches to formation of e-government. The notions and categories which are defined more precisely, reveal the process of formation and functioning of e-government.

Процеси, які отримали назву "електронне урядування", мають місце в більшості країн. При цьому навколо поняття "електронне урядування" ведуться постійні дискусії і воно залишається неоднозначним та незрозумілим. Багатозначність визначень зумовлена тим, що науковці та консалтингові фірми акцентують увагу на різних аспектах і принципах впровадження і функціонування електронного урядування.

Окремим питанням залишається проблема розуміння електронного урядування в окремо взятій державі. І Україна не є винятком, для якої з точки зору інформатизації держави необхідно враховувати багато особливостей: розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ), ступінь соціального розшарування, традиції державного управління, рівень громадсько-політичної свідомості населення.

Що стосується наукових досліджень з електронного урядування, то необхідно говорити в першу чергу про праці зарубіжних вчених, таких як К. Андерсен, Т. Беккер, К. Беллами, Б. Лоадер, М. Малкіа, К. Ханер, К. Шедлер, Дж. Янг та ін.